MAGYAR RÁDIÓ
KÖZALAPÍTVÁNY

1800 Budapest, Bródy S. u. 5-7
Telefax: 328-8728
Telefon: 328-7783, 328-8525

J/680.

~~J/1452.~~

A MAGYAR RÁDIÓ KÖZALAPÍTVÁNY

BESZÁMOLÓJA AZ ORSZÁGGYŰLÉSNEK

AZ 1998. ÁPRILISTÓL 1999. MÁRCIUSIG TERJEDŐ IDŐSZAKRÓL

1999. MÁRCIUS 31.

1999. április 12.

A MAGYAR RÁDIÓ KÖZALAPÍTVÁNY BESZÁMOLÓJA AZ ORSZÁGGYŰLÉSNEK AZ 1998. ÁPRILISTÓL 1999. MÁRCIUSIG TERJEDŐ IDŐSZAKRÓL

(a Közalapítvány kuratóriumának 1999. március 29-30-i vitája és állásfoglalása alapján véglegesített szöveg)

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS 2

2. A MAGYAR RÁDIÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 3

2.1. A KÖZSZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG ÉS A MŰSORPOLITIKA 3

2.2. A MAGYAR RÁDIÓ RT. FÜGGETLENSÉGE 15

2.3. A MAGYAR RÁDIÓ RT. GAZDASÁGI ÉS MŰSZAKI HELYZETE 15

2.4. AZ RT. STRATÉGIAI TERVE NÉHÁNY ELEMÉNEK MÓDOSÍTÁSA 19

3. A MAGYAR RÁDIÓ KÖZALAPÍTVÁNY 21

3.1. A MÉDIATÖRVÉNYBEN MEGHATÁROZOTT FELADATOK TELJESÍTÉSE 21

3.1.1. A KURATÓRIUM HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ KÉRDÉSEK 21

3.1.2. AZ ELNÖKSÉG HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ KÉRDÉSEK 24

3.2. A SZEMÉLYI ÖSSZETÉTEL ALAKULÁSA 25

3.3. AZ ELNÖKSÉG MŰKÖDÉSE 27

3.4. A KÖZALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMÁNAK GAZDÁLKODÁSA 29

4. ÖSSZEFOGLALÁS, ZÁRÓMEGJEGYZÉSEK 31

MELLÉKLETEK

1 AZ ELNÖKSÉGI ÉS A KURATÓRIUMI ÜLÉSEK FŐBB NAPIRENDI PONTJAI

2 A PANASZBIZOTTSÁGI ELJÁRÁSOK ÖSSZESÍTÉSE

1. BEVEZETÉS

A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény[1] előírása alapján a Magyar Rádió Közalapítvány immár harmadik alkalommal nyújtja be éves beszámolóját a Magyar Országgyűlésnek. Az előző - 1997 áprilisától 1998 március végéig terjedő időszakról szóló – beszámolót 1998 őszén, illetve 1999 februárjában és márciusában vitatták meg az Országgyűlés bizottságai, a plenáris ülés a beszámoló elkészítésekor még nem tárgyalta. Az Országgyűlés állásfoglalásaiban remélhetőleg sor fog kerülni azokra a kisebb súlyú törvény- és alapítóokirat-módosításokra is, amelyeket az Állami Számvevőszék javasolt, illetve amelyeket a Közalapítvány kiemelten közhasznú szervezetként való bejegyzéséhez a Fővárosi Bíróság szükségesnek tartott. (Az ezekkel kapcsolatos dokumentumokat 1998 során több ízben is elküldtük.)

Az előző beszámoló benyújtása óta eltelt egy éves időszakban mind a Közalapítványt, mind a Magyar Rádió Részvénytársaságot már teljes egészében az a működési környezet övezte, amelyet a törvényalkotók a médiatörvény megalkotása során kialakítani szándékoztak. A Közalapítvány szempontjából jogszerűen és korrektül alakult a kapcsolat az Országgyűlés illetékes bizottságaival, a Pénzügyminisztérium és más intézmények, hatóságok képviselőivel. Szóvá kell tenni azonban, hogy bár az Országos Rádió és Televízió Testülettel[2] kialakult kapcsolatunk is jogtisztelőnek mondható, többször nehézségeket okoz a Testület közalapítványunkat érintő döntéseinek érthetetlen halasztódása, hivatalos leveleink, kéréseink egy részének válasz nélkül hagyása. Számos kuratóriumi vita tárgyát képezik az ORTT média- és műsorfigyelő szolgálatának módszerei, elemzései is.

---

[1] a továbbiakban: médiatörvény
[2] a továbbiakban: ORTT

2. A MAGYAR RÁDIÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

2.1. A KÖZSZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG ÉS A MŰSORPOLITIKA

Azok a belső szabályozási feltételek, amelyek a Magyar Rádió működését és mindenekelőtt a működési gyakorlatot meghatározzák, már az előző beszámolási időszakban, 1996-97-ben kialakításra kerültek. Ezek közül a legfontosabb a Közszolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzat[3], amely 1998 elejétől kezdve lényegében megfelelően betöltötte orientáló és szabályozó szerepét, ezt erősítette meg az Rt.-elnök 1998. őszi beszámolója, illetve ennek kuratóriumi elfogadása. Az első másfél év tapasztalatainak átfogó elemzésére és a KMSZ esetleges felülvizsgálatára, módosítására az Rt.-elnök 1999. őszi pályázati beszámolójakor kerül sor.

Az Rt. elnökének tájékoztatása szerint jól tölti be szerepét a Részvénytársaság Szervezeti és Működési Szabályzata, valamint a cég Kollektív szerződése, felülvizsgálatuk egyelőre nincs napirenden.

Az 1997 nyarán elkészült és az ORTT-nek átadott, majd „A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről" c. 1997. évi CXL. számú törvénynek megfelelően 1998. március 23-án módosított Archiválási Szabályzatot viszont az ORTT 1998. december 9-én a Duna Televízióéval együtt nem fogadta el. Az 1999. január végére ígért egységes ORTT-szabályozási szempontok mind ez ideig nem ismeretesek. Az ORTT által el nem fogadott - de nem is vitatott - Archiválási Szabályzatot az Rt. vezetője elnöki utasításként 1999. március 16-án kiadta, ezért az el nem fogadás, illetve a késedelem nem veszélyezteti az őrzés és a kölcsönzés biztonságát.

---

[3] a továbbiakban: KMSZ

A kuratórium elnöksége az ellenőrzési tervében foglaltak szerint *negyedévente* beszámoltatja a Részvénytársaság elnökét a közszolgálati tevékenység megvalósulásáról, a médiatörvényben megfogalmazott előírások érvényesüléséről. A kuratórium emellett *évente* átfogóan is beszámoltatja az Rt.-elnököt 1996-os pályázatának időarányos megvalósulásáról, az Rt. működéséről, továbbá a Közszolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzat érvényesüléséről. Az Rt.-elnök legutóbbi éves beszámolóját 1998. október 5-én a kuratórium egyhangúlag elfogadta.

A médiatörvényben előírt követelmények teljesülését vizsgálva a műsorstatisztika szerint a Kossuth, a Petőfi és a Bartók rádiók műsoridejének összességében a legnagyobb arányt az információs műsorok (28,8 %) és a komolyzene (24,1 %) képviselik. Jelentős még a könnyűzene (7,6 %), a szórakoztató műsorok (7,7 %), az un. emberközpontú (portré- és életút-) műsorok (6,5 %), továbbá az irodalmi műsorok (5,1%), a művészettel és a médiával foglalkozó műsorok (5 %) aránya.

Az egyes adók profilját egyértelműen reprezentálja a műsorok tartalma szerinti statisztika. A Kossuth rádióban az információs és társadalompolitikai műsorok együttes aránya több mint 62 %; a Petőfi rádióban ez a témacsoport 26 %-os arányt képvisel, mellette a szórakoztató műsorok és a könnyűzene összesen 35,3 %-os, az ún. emberközpontú műsorok 13,3 %-os aránya a jellemző. A Bartók rádió műsorfolyamatában a komolyzene 72,5 %-os arányt képvisel.

A médiatörvény a magyar szerzők és az előadók arányát a zenei műsorokban minimum 30 %-ban írja elő. Ez a három adó összességében meghaladta a 40,3 %-ot (Kossuth: 62,1 %, Petőfi: 55,5 %, Bartók: 28,5 %). Az elkészült műsorok 31,8 %-a az országos adóhálózatokon, 60,7 %-a a regionális adásokban, 7,4 %-a pedig a külföldre irányuló műsorszolgáltatásban kerül

sugárzásra. Az európai műholdakon és az Internet világhálón real-audio üzemmódban az MR Rt. minden programja fogható.

A *közszolgálatiság* fogalma állandó viták tárgya, az azonban a médiatörvény definíciós szabályait elfogadó közmegegyezésnek tekinthető, hogy a hírek, a társadalmi-politikai magazinok, a vallási műsorok, az irodalmi műsorok, a komolyzene, a népzene, a jazz, a tudományos-ismeretterjesztő műsorok, a nemzetiségi és etnikai kisebbségi programok, valamint a különböző kulturális tájékoztatók és ajánlatok ebbe a kategóriába tartoznak. Az 1998-as év műsorstatisztikai adatai szerint a három országos program műsoridejének több mint 80 %-át ezek a szigorúan vett közszolgálati műsorok töltötték ki. (A kereskedelmi rádiók a rövid híreken kívül lényegében nem nagyon szolgáltatnak e körbe eső műsorokat.) Az éves adásidő további, kevesebb mint 20 %-ában a Magyar Rádió programját könnyűzenei, sport és szórakoztató műsorok töltik ki. Megállapítható, hogy sokoldalúságukban és színvonalukban ezek a műsorok is határozattan megkülönböztethetők a kereskedelmi csatornák programjaitól.

Az összetett feladatrendszer szűkös anyagi feltételek közötti ellátása sok kompromisszumot igényel. Egy-egy önmagában is indokolt cél kiemelése és megvalósítása (pl. tiszta profilú hír- és információs csatorna vagy komolyzenei csatorna létrehozása, a fiatalok számára vonzó zenei világú és kommunikációs stílusú adó üzemeltetése) viszonylag könnyű feladat lenne, de a közszolgálati funkciók nagy számának feladásával járna.

A közelmúltban végzett közvéleménykutatások és médiavizsgálatok szerint a közszolgálati rádió különböző demográfiai csoportokhoz tartozó hallgatóinak rádiózási szokásai alig térnek el egymástól. A Kossuth és a Petőfi rádió hallgatóinak körében a három legfontosabb szempont, amely a rádió megítélésében szerepet játszik: a hírek megbízhatósága, a műsorvezető személye, a hallgatói ízléshez közel álló zene.

A Kossuth és a Petőfi rádiót többnyire nem háttérrádiózási céllal, hanem a

tájékozódás, illetve a kedvenc műsoraik meghallgatása céljából kapcsolják be. A Kossuth rádió közönségének jelentős része mindig egy adóra állítja be a készüléket, s ha számára nem megfelelő a program, nem keres másik műsort, hanem kikapcsolja a rádiót. Az adó törzshallgatói az információs műsorokat keresik, kevésbé fontosak számukra a zene- vagy a prózaművészetek műsorai. A Petőfi rádió hallgatói főként a zenehallgatás és szórakozás igényével rádióznak s a Kossuth rádió hallgatóinál hajlamosabbak más rádiók esetenkénti választására.

1998 első felére megkétszereződött a média-választék. A közszolgálati rádió műsoraival szemben a kereskedelmi rádiók mellett vonzó alternatívát kínálnak a reggeli televíziós hírmagazinok is. Nézőik száma 1999 első hónapjaiban elérte az 1,2 milliót.

Az 1998 decemberében végzett felmérés szerint az egy adott időpontban rádiózók közül 24 % átlagosan a Kossuth, 9 % a Petőfi, 1 % a Bartók és 3 % a regionális adók programját választotta. A rádióhallgatásra fordított időben és az elért közönségben egyaránt a Kossuth rádió áll az élen. A középhullámú sugárzás megszüntetésével a Petőfi rádió elért közönsége 25 %-kal csökkent, és csökken az adó hallgatására fordított idő is. Az 1998. október-decemberi időszak felméréseinek átlagában a *Déli krónika* hallgatóinak száma meghaladja az 1,2 millió, a *Reggeli krónikáé* pedig az 1 millió főt. Ugyanezen időszakban a *Vasárnapi Újság* hallgatottsága 831 ezer, a *30 perc alatt a Föld körül* című műsoré pedig 772 ezer fő volt. 500-700 ezer fő közé esik a *Beszéljük meg*, a *Szombat délelőtt*, a *vasárnapi istentisztelet*, a Petőfi rádió *Kívánságműsora*, a *Napközben*, a *Kabarécsütörtök*, a *Falurádió*, a *Ki nyer ma?* és a *Mindennapi tudomány* műsorok hallgatottsága. Átlagosan 400 ezer fölötti, egyes hónapokban meghaladja az 500 ezer főt a *Szabó család*, a *Jó ebédhez szól a nóta*, a *16 óra*, a *Törvénykönyv*, az *Édes anyanyelvünk*, az *Esti krónika*, az *Éléskamra*, a *Családi tükör* és a *Világóra* műsorok közönsége.

A Rádió műsorfolyamainak egészében a reklámidő aránya 1,55 %, ezen

belül a Kossuthon 2, 65 %, a Petőfin 1, 56 %, a Bartókon pedig 0, 36 %. Ez az arány alatta van a médiatörvény által engedélyezettnek. Az arány növelése – a közszolgálati rádió sajátosságaira tekintettel – egyébként nem is feltétlenül cél. A reklámokra vonatkozó tilalmakkal kapcsolatban jelentős elmarasztalás nem érte a Rádiót, kifogás érkezett azonban egyes reklámok nyelvezetével kapcsolatban.

1998-ban az egyik legfontosabb feladatot az országgyűlési és az önkormányzati *választásokkal kapcsolatos műsorok* lebonyolítása jelentette. Ebben az időszakban kiemelt figyelemmel és lehetőleg egy-egy műsoregységre vonatkoztatva is biztosítani kellett a kiegyensúlyozott és pártatlan tájékoztatást; ez több médiafigyelő cég véleménye szerint is - kisebb aránytalanságokat leszámítva - egészében sikerült. A műsorok parlamenti dimenziójú vizsgálatában a kormányzati és ellenzéki oldal megjelenítése kiegyensúlyozott képet mutat a választási kampány teljes időszakában. A parlamenti politikai szereplők fele-fele arányban kerültek ki a kormány és a koalíciós pártok tagjai közül, valamint az ellenzéki pártok soraiból. Az első fordulót megelőzően enyhe kormányzati többség mutatható ki, a két forduló között azonban már az ellenzéki pártokat képviselő szereplők alkották a szereplő parlamenti politikusok többségét.

A pártatlanság és kiegyensúlyozottság mint közszolgálati funkciók értékelése elsősorban az ORTT feladata, de – különböző médiafigyelő intézmények mellett – a Magyar Rádió saját hatáskörben is végez kiegészítő és célvizsgálatokat. 1998 folyamán az ORTT viszonyítási, illetve értékelési rendszere az angol BBC, valamint a francia modellnek megfelelő elvekre épült: az első esetben a parlamenti erőviszonyokat tekintik a politikusok szerepeltetésénél a kiegyensúlyozottság mértékének, a másik esetben a kormány, a parlamenti kormánypártok és a parlamenti ellenzék 1/3 – 1/3 – 1/3-os arányát. Számos hazai szakember és rádiós kurátor mindazonáltal vitatja e modellek

hazai alkalmazhatóságát, valamint a médiatörvény 4. §-val való összeegyeztethetőségét.

Az 1998. tavaszi országgyűlési választások utáni időszakot illetően az - 1999 januárjától kibővült létszámú - elnökség a *kiegyensúlyozottság és a pártatlanság* érvényesülésének, a kormányzati és az ellenzéki politikusok médiaszerepléseinek a megítélésében erősen megosztottá vált. Ezért az alábbi fejezet a Magyar Rádió műsorainak értékelését a maga ellentmondásosságában tükrözi.

A vélemény- és értékelésbeli különbségek az ORTT médiafigyelő szolgálata adatainak értelmezéséből indultak ki. Az egyébként nyilvános adatsorok szerint a parlamenti politikai erők médiahasználata a Magyar Rádió hír- és krónikaműsoraiban százalékosan az alábbiak szerint alakult:

időpont	a kormány és koalíciós pártjai %	a parlamenti ellenzék %
1997. augusztus	61	33
szeptember	63	36
október	62	38
november	75	23
december	79	21
1998. január	73	26
február	79	20
március	68	30
április	60	34
kampányidőszak	47	44
június (ügyvezető kormány)	36	61
július (új kormány)	81	18
augusztus	71	27
szeptember	77	23
október	78	22
november	82	18
december	69	31
1999. január	83	17
február	nincs még adat	
március	..	

A kurátorok már az előző beszámolási időszakban is foglalkoztak a mindenkori kormányerők médiahasználatával, bírálták azok túlzott arányát; még nagyobb teret szenteltek e témának a jelenlegi beszámolási időszakban. A kuratórium elnöksége ebben a beszámolási időszakban is negyedévente beszámoltatta a részvénytársaság elnökét a közszolgálati tevékenység megvalósulásáról, és ezeket a negyedéves beszámolókat elfogadta.

Az 1998. IV. negyedéves beszámoló tárgyalásakor az elnökség tagjainak egy része éles bírálatot fogalmazott meg a tájékoztató műsorok kiegyensúlyozott és pártatlan voltával kapcsolatban. A kuratórium elnökségének többsége viszont úgy ítélte meg, hogy a rendelkezésre álló adatok nem alkalmasak a Magyar Rádió közszolgálati tevékenységének elbírálására: nem elég mélyek és finomak; tisztázatlanok és keverednek bennük a vizsgálati szempontok; nem lehet tudni, mit tekint az elemzés kormánypárti, illetve ellenzéki megnyilvánulásnak; összemosódnak a kormány és a kormánypártok szereplései; nem állnak rendelkezésre összehasonlító adatok sem; azt sem lehet megállapítani, hogy a konkrét politikusi szereplés negatív vagy pozitív volt-e. További súlyos probléma a többség szerint, hogy a médiatörvény és a KMSZ nem ír elő elvárható kormányzati és ellenzéki arányokat, viszont megköveteli, hogy a közszolgálati műsorszolgáltató sokoldalúan és kiegyensúlyozottan tájékoztassa a közvéleményt a közérdeklődésre számot tartó eseményekről, s ennek érvényesülése megítéléséhez szélesebb adatsorra van szükség. Az elnökség tagjainak többsége azt is megjegyezte, hogy a Horn-kormány idején is volt példa magas kormányzati médiahasználati arányra; erről a Gallup Intézet 1998 januárjában megvitatott (s az előző parlamenti beszámolóban említett) elemzése kapcsán is szó esett.

A fent érzékeltetett vita lezárásaként a kuratórium elnöke az Rt.-elnök negyedévi közszolgálati beszámolója kapcsán 1999. január 25-én az alábbi

határozattervezetet terjesztette elő: „...*a Rádió tulajdonosi testülete – számos érték elismerése mellett is – megállapítja, hogy a közszolgálati Rádió egész napos hír-, krónika- és rendszeres magazinműsoraiban a tavalyi év utolsó hónapjaiban nagymértékben romlott a kiegyensúlyozott és pártatlan tájékoztatás, a vélemények sokoldalú bemutatása törvényi kötelezettségének teljesítése.*

Az ORTT adatai alapján 1998 novembere során a hír- és krónikaműsorokban már 82%-ot tett ki a kormányzati oldal megszólalóinak aránya a MIÉP-pel együtt számolt ellenzék 18%-ával szemben. A politikusok közvetlen megszólalásait tekintve az arány még egyenlőtlenebb: 85% : 14%. Van olyan állandó magazinműsor, amely a médiatörvényt és a Rádió Közszolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzatát durván sértve nemcsak a számarányokat (91% : 9%) illetően, hanem hangvételében is egyoldalúan kormányzati kötődésű.

Ez a tendencia annál is aggasztóbb, mivel a most értékelt időszak óta, 1998 decemberétől, 1999 januárjától kezdve a Kossuth Rádió reggeli műsoraiban rendszeressé, szinte mindennapossá vált a miniszterelnök, a miniszterek és más kormányzati főtisztviselők többnyire ellentételezés és válaszadási lehetőség nélküli szereplése."

Az elnökség a kialakult vitát lezárva elutasította az elnök által előterjesztett s a kisebbség által támogatott határozati javaslatot. A kérdések árnyaltabb és mélyebb megválaszolása érdekében ugyanakkor a kuratórium elnökhelyettese új szempontokat javasolt az ORTT Műsorfigyelő és –elemző Szolgálata számára, ezt a kuratórium 1999. március 1-jei határozata elfogadta s továbbította is az ORTT elnökének. Abban egyetértenek a kuratórium tagjai, hogy mind a műsorokban, mind a műsorfigyelésben sokkal nagyobb teret kell kapnia a civil törekvéseknek, illetve ezek rádiós megjelenése elemzésének.

Az Rt. elnöke - reagálva ezekre a nyilvánosságot foglalkoztató vitákra is -

úgy látja, hogy a sokoldalúság, valamint a kiegyensúlyozott és pártatlan tájékoztatás szempontjából a Magyar Rádió Rt. műsorai általában megfeleltek a törvényi elvárásoknak, de a kiegyensúlyozottság a műsorfolyam egészében érvényesül. Ez kezdeti eredménynek – szerinte - elfogadható, azonban semmi esetre sem lehet a „végcél" a közrádió arculata szempontjából, hiszen – miként ezt a médiatörvény és a Rádió közszolgálati szabályzata rögzíti - az egyes-s főleg az állandó műsorszámoknak önmagukban is kiegyensúlyozottságot kell tükrözniük. Egyébként az Rt.-elnök szerint is – miként ezt 1998. őszi beszámolójában említi - tapasztalhatóak a kiegyensúlyozottság elvét sértő, egyoldalú megszólalások és előfordulnak műsorvezetői, riporteri szereptévesztések is.

A beszámolási időszak meghatározó tényezője, hogy 1998 során az országos hatókörű műsorszórásban teljes egészében létrejött és hatni kezdett a *duális médiarendszer*. A kereskedelmi televíziók és rádiók komoly műsorpolitikai, népszerűségi és piaci kihívást jelentenek a közszolgálati médiumok számára. Megtörtént az első nagy médiapiaci átrendeződés is, a változások egyik vesztese - bizonyos értelemben - a rádiópiac egésze. Miközben ugyanis számottevően nőtt a televíziózásra fordított idő, a rádióhallgatásra szánt idő összességében csak kismértékben növekedett, sőt a közszolgálati rádióé folyamatosan - ha nem is zuhanásszerűen, de - csökkent. Ezzel is összefügg, hogy a „reklámtorta" egészében kisebb lett a rádióreklámokra fordított összegek aránya, ami az MR Rt.-nek is komoly pénzügyi hátrányt okozott.

A médiapiaci kihívással is összefüggésben az Rt. a stratégiai tervben foglaltaknak megfelelően számos feladaton dolgozott:

- 1998 tavaszától, a mostani beszámolási időszak elejétől kezdte éreztetni hatását, hogy január 1-től megszűnt a Petőfi rádió középhullámú, valamint a Petőfi és Bartók rádió OIRT-normás URH-adása és mindkét adó CCIR-

normájú sávra tért át. A korszerű készülékek hiánya, illetve a konzervatív rádióhallgatói szokások miatt is kb. 25-30%-kal csökkent a Petőfi rádió hallgatottsága, ugyanakkor a korszerű vételi lehetőségek (pl. autórádió) új hallgatói rétegek megnyerését is elősegítették.

- A regionális stúdiók - beleértve a budapesti Calypso rádiót - 1998 februárjától napi 16 órás, a nap egy részében hálózatba kapcsolt, megújuló és népszerű műsorfolyammal jelentkeznek.
- Mind a 13 nemzeti és etnikai kisebbség számára szólnak már műsorok.
- 1998 júniusától az MR Rt. minden programját műholdak is sugározzák.
- Teljes egészében érvényesítésre kerültek a médiatörvény reklámokkal és szponzorálással kapcsolatos előírásai.

A Magyar Rádió Rt. a duális médiarendszer kibontakozása idején *megőrizte és teljesíteni tudta alapvető közszolgálati és nemzeti kulturális funkcióit*, nem igyekezett bujtatott kereskedelmi médiummá válva versenyezni az üzleti profilú rádiókkal és televíziókkal; számos értékes műsor, újítás, kezdeményezés jellemezte műsorpolitikáját.

Az éves és negyedéves elnöki beszámolók, továbbá a stratégiai terv módosításának vitáján túl a kurátorok a Kossuth, a Petőfi, a Bartók rádiók és a regionális műsorokat koordináló igazgatóság munkájáról, illetve az egyes műsortípusokról (pl. a rádiós környezetvédelmi, valamint a gyermek- és ifjúsági programokról) meghallgatott tájékoztató kapcsán is foglalkoztak az Rt. műsorpolitikájának közszolgálati arculatával.

Elfogadva is az Rt. elnökének a pályázatában megfogalmazott fokozatos átalakítási stratégiáját, a kuratórium szerint lassú az átalakulás. Kevés a – rádióhallgatókért folytatott versenyben s a közszolgálati küldetés igényes és korszerű teljesítése érdekében egyaránt szükséges - műsorszerkezeti újítás, illetve kezdeményezés. A meglévő struktúra nehézségi ereje, az objektív

feltételek „kényszere", a kockázatok mértéke, a gazdasági megszorítások számos esetben lineáris, mechanikus érvényesítése, illetve a konszenzuskeresés egyébként helyes módszere nemritkán háttérbe szorítja a komplex műsorpolitikai tervezést, a stratégiai gondolkodást és a dinamikus gyakorlati kezdeményezést. E jelenségekkel kölcsönhatásban van a szervezeti korszerűsödés lassúsága, a bér- és jövedelemrendszer átalakításának halasztódása is, bár a kurátorok elismerik: e terület reformja óvatosságot, türelmet és komplex munkát követel, az elhamarkodottság visszafordíthatatlan károkat okozna. Bár erre már az előző kuratóriumi beszámoló is felhívta a figyelmet, ezúttal nyomatékosan megfogalmazzuk: elvárjuk az Rt. vezetésének ilyen irányú intenzívebb erőfeszítéseit.

A *Kossuth rádió*ról – főleg annak hír- és tájékoztató műsorairól – alkotott véleményekről a fentiekben már esett szó.

Örvendetes a *Bartók rádió* és a komolyzenei szerkesztés minőségőrző következetessége, a Bartók rádió hallgatottságának némi javulása, de a vállalt profil és igényesség – dinamikusabb szerkesztés esetén – több, köztük fiatal hallgatót vonzhatna magához. Nem sikerült jelentősen javítani a kortárs zenei és az élő irodalmi, rádiószínházi mecenatúra Rádión belüli helyzetét, bár többévi pangás, illetve szünet után 1997-ben az Rt. zenei együtteseitől 14 db, 1998-ban pedig 20 db úgynevezett „Z"-felvételt, azaz „örökre megváltott" komolyzenei felvételt rögzített a Rádió, s új szimfonikus alkotásokat is rendelt.

Az előző éveknél sikeresebb volt a Rádió zenei együtteseinek – nemcsak a közvetlen műsorszolgáltatási kötelezettségekkel összefüggő – 1998/99-es hazai és külföldi hangversenyévada; itthon kb. 50, szinte teltházas koncertet rendezett az Rt.

A regionális közszolgálati műsorok jelentős mértékű gazdagodása találkozik a vidéki hallgatók igényeivel, de az anyagi nehézségek veszélybe sodorhatják az egy év alatt elért eredményeket. Bár a kuratórium kérése ellenére

az Országgyűlés nem ítélt meg külön támogatást a külföldi adások szerkesztésére, azok részben korszerűsödtek, frissültek. A médiatörvény remélt módosítása során szükségesnek tartjuk e korábban megvolt külön támogatási lehetőség visszaiktatását.

A műsorpolitikai, közszolgálati témájú eszmecserékben többször tették szóvá a kurátorok, hogy a korábbi évtizedekben megszokottnál és az ezredforduló közszolgálati rádiójától elvárhatónál kevesebb az igényes, elemző jellegű gazdasági, társadalmi, szociálpolitikai, kulturális dokumentum- és vitaműsor. A gyermek- és ifjúsági műsorok koncepciójának megújítása, illetve korszerű rádiós oktatási-távoktatási programok kidolgozása és elindítása is halasztódik. A kuratórium elnöksége 1999 márciusában foglalkozott az előbbi témával, számos kritikai észrevételt és ajánlást fogalmazott meg az Rt. vezetése számára. Az oktatási műsorok megújítása során pedig - amelyről majd 1999 áprilisában hallgat meg tájékoztatást a kuratórium elnöksége – már építeni kell az új műsorterjesztési formák (elsősorban az internet-használat) bővítésére.

Különösen szembetűnő a műsorpolitikai útkeresés és az átalakulás elodázhatatlansága a *Petőfi rádió* esetében – főként a kereskedelmi rádiók okozta kihívás szempontjából. Természetesen nem a fiatalok vagy a nyugdíjasok – mint „célközönség"– iránti alapvető közszolgálati műsorszolgáltatási funkciók valamelyikének a feladását igénylik a kurátorok, hanem a vállalt – de azért némileg megtisztított – s idősávokat tekintve elkülöníthetően kielégíthető funkciókon belüli alapvető frissítést, a fiatalabb és nyugdíjas rádióhallgatók legalább egy részének „visszacsábítását" a Magyar Rádió hullámhosszaira.

Az éves és a negyedéves Rt.-elnöki beszámolók vitájában – továbbá a testületek folyamatos eszmecseréi során – is fölmerült, hogy meglehetősen sok a műsorkoordinálási, szerkesztési, technikai figyelmetlenség és hiba, ezek számát csökkenteni kell. Bár rendszeresen működnek az illetékes szakmai testületek, az Rt. elnök és a kuratóriumi tagok egy részének véleménye szerint számos esetben

bírálható az állandó munkatársak nyelvi és beszédkultúrája. Mikrofonengedély nélkül viszont 1998-tól új munkatársat már nem alkalmaz a Rt.

2.2. A MAGYAR RÁDIÓ RT. FÜGGETLENSÉGE

A beszámolási időszakban egy alkalommal került nyilvánosságra egy, a műsorkészítői függetlenség megsértésére tett kísérlet, de ezt az Rt. Hírszerkesztősége elhárította. Az Rt. függetlenségének védelmével önálló napirendi pontként a kuratórium és az elnökség nem foglalkozott, de az Rt. elnöki beszámoló 1998. őszi vitájában s más témák kapcsán ez – eltérő álláspontok jegyében – többször is szóba került a kuratóriumban.

2.3. A MAGYAR RÁDIÓ RT. GAZDASÁGI ÉS MŰSZAKI HELYZETE

A Részvénytársaság gazdasági helyzetének stabilizálása, illetve az alapítást követő, csődd el fenyegető helyzetből való kilábalás az előző beszámolási időszakban történt meg. 1998 májusában a kuratórium - mint a Részvénytársaság közgyűlése - egyhangúlag fogadta el az 1997. évi mérleget és beszámolót. A Magyar Rádió Részvénytársaság mérlegfőösszege 7,8 milliárd forint, bevételeinek és kiadásainak egyenlege mínusz 144 millió forint volt. Ez az előző évek negatív eredményének csak töredéke (kb. 10 %-a), s mindemellett jelentős készpénztartalékkal is együtt járt.

A Részvénytársaságnál az Állami Számvevőszék által végzett vizsgálat lényegében pozitívan zárult. Az Állami Számvevőszék jelentésében felvetett problémák korrekciója a beszámolási időszak ideje alatt megtörtént.

A Részvénytársaság 1999 eleji *gazdasági helyzetét* elemezve mindenekelőtt azt lehet megállapítani, hogy a gazdálkodás alapvető egyensúlyi

helyzete továbbra is fennáll. Kétségtelen ugyanakkor, hogy ez az egyensúly a Részvénytársaság számára csak december végén – a művészeti együttesek támogatása jogcímén, a sugárzási költségek megtakarítása alapján - átutalt 450 millió forintos költségvetési támogatással alakult ki, amire a tervezéskor nem lehetett egyértelműen számítani. Szintén fontos változás, hogy az 1998. év elején meglévő igen jó likviditási pozíció mértéke (amely a Danubius Rádió értékesítése utáni 1,2 milliárd forintos koncessziós bevételéből fakadt) 1999 elejére csaknem a felére csökkent. Az Antenna Hungária Részvénytársaságnak annak idején járó tartozások egy része ugyanis banki hitelből került kielégítésre, melynek a törlesztésére a beszámolási időszakban került sor, jelentősen csökkentve a rendelkezésre álló likvid eszközök nagyságát.

A gazdálkodás területének legnagyobb problémája továbbra is a bér, a honorárium és egyéb személyi jellegű kifizetések és a hozzájuk tartozó társadalombiztosítási terhek terven felül 600 millió forintos kiáramlása, illetve a reklámbevételeknek a tervezetthez képest alacsonyabb szintje.

Az Rt. dolgozóinak létszáma 1670 főre csökkent 1998-ban, ami lényegében összhangban van a stratégiai tervvel; ezen belül kb. 300 főt tesz ki a zenei együttesek és a jóléti intézmények dolgozóinak száma. A Rádió bér- és jövedelemrendszere, a törzsbér, a kiegészítő jutalékok, az ún. belsős és külsős honoráriumok övezete ugyanakkor mindmáig nehezen áttekinthető és alig indult el a korszerűsítése, a gazdaságossági és a rádiós minőségi szempontok szerinti átalakítása.

A kuratórium, illetve az elnökség tagjai az év során többször is eszmecserét folytattak a rádiós külső foglalkoztatás átláthatatlanságáról, illetve annak mértékéről. A tagok egy része a külsős foglalkoztatás esetleges drasztikus csökkentésének az elsősorban a zenei és irodalmi, rádiószínházi műsorok szempontjából káros hatására figyelmeztetett, szóvá téve azt is, hogy az Rt. vezetése túl sok népszerű és tehetséges rádióst engedett el. Abban egységes a

testület, hogy az Rt-nek fel kell gyorsítania a bér- és jövedelemrendszer reformját, s hogy el kell érni: a kiáramló jövedelmek, illetve a foglalkoztatás keretei tervezhetőek és átláthatóak legyenek. Erről foglalt állást a kuratóriumi elnökség 1999. március 8-i ülése is. A bér- és jövedelemrendszer átalakítását egyébként a Kossuth Krónika-rovatában 1999 tavaszán meg is kezdte a részvénytársaság.

Szintén rontotta az éves pénzügyi eredményt az a körülmény, hogy a Részvénytársaság, illetve a Közalapítvány többszöri kérése ellenére, a Pénzügyminisztérium állásfoglalása alapján a sugárzási díjat át kell vezetni a Magyar Rádió Rt. könyvein, ami hozzávetőlegesen 300 millió forinttal rontotta a társaság ÁFA-visszaigénylési lehetőségét. A műsorterjesztési költségek tehát csak formálisan kerültek kielégítésre teljes egészében az állami költségvetés részéről, az ÁFA-visszaigénylésből eredő hátrány a Rádiót terhelte.

Itt kell megemlíteni azt is, hogy a súlyos tartozásokkal és fizetésképtelenséggel küzdő Magyar Televízió Részvénytársaság a Rádióval közösen működtetett jóléti intézmények költségei után 170-180 millió forintos tartozást halmozott fel, ami jelentősen rontotta a Magyar Rádió Részvénytársaság likviditási pozícióját. Az MTV Rt. 1999. március 22-i adóssága: 96 millió forint.

A tervezett szerény, kb. 160 millió forintos aktívum helyett az 1998-as év mérlegeként kb. 28 millió forintos hiány várható, ami alapvető bajokat ugyan nem okoz, de jelzi az Rt. gazdasági működésének törékenységét. 1999-re a kuratórium olyan gazdálkodási és pénzügyi tervet fogadott el, amely egyensúlyközeli, szerény aktívumot tűz ki célul, de amelynek teljesítése komoly belső erőfeszítéseket követel, mindenekelőtt a bér- és jövedelemrendszer - már említett - átláthatóvá tételét és mélyreható átalakítását, továbbá a tartósan rögzítendő szellemi értékek (hangfelvételek) pénzügyi aktiválását igényli. Átgondolandó, megújítandó a szponzorálás mechanizmusa is.

Az 1999-re tervezett bevételek között a két évvel ezelőtti kb. egyharmados arányról közel a felére emelkedett a készülék-üzembentartási díjbevételek összegének nagysága, ezzel szemben a reklámbevételek szintén egyharmados aránya 12%-ra esett vissza. Miután a januárban havi 640 forintra emelkedett készülék-üzembentartási díj – a Műsorszolgáltatási Alapon keresztül - döntő hányadát adja a rádiós bevételeknek, az állampolgárok fizetési hajlandóságának változásai jelentősen érintik a Rádió pénzügyi működését, finanszírozási érzékenységét.

Az átalakítás másik nagy területe a fél évtizede halasztódó *műszaki-informatikai rendszerfejlesztés*, amely megalapozhatja a műsorstruktúra-változást és az új típusú gazdálkodási szemlélet alapját képező fajlagos műsorköltség-számítást. 1998 végén kiírásra, majd elbírálásra került az informatikai fejlesztésekre vonatkozó közbeszerzési eljárás Az elmúlt év meghatározó műszaki beruházása a Kossuth Rádió digitális adáslebonyolító rendszerének üzembe helyezése és az Archívum számítógépes állományának megújítása volt, 1999-ben tervezik a Petőfi és a Bartók rádióét.

Az Rt. Dokumentációs Igazgatósága 1998-ban bevezette a hangfelvételek számítógépes kölcsönzését s ezzel pontosabb, biztonságosabb lett az Archívum nyilvántartása és védelme is. A kölcsönzési késedelmek és tartozások felszámolása – az Állami Számvevőszék állásfoglalása nyomán is – megtörtént. 1998-ban elkészült a könyvtár és a sajtóarchívum tételes leltára, elkezdődött a hangarchívumi leltározás számviteli és technikai előkészítése.

Az Rt. Felügyelő Bizottsága - amelynek megválasztása a kuratórium hatásköre - alapvetően pozitívnak minősíti a Rádió gazdálkodását. Az FB folyamatos, illetve rendszeres vizsgálatai, véleményező munkája során nem talált alapvető problémát, észrevételeit a menedzsment többnyire hasznosítja. Az elnökség, illetve a kuratórium tagjainak egy része ugyanakkor kevesli az FB

vizsgálatainak konkrét hozadékát és úgy látja: túl elvont, nem eléggé gyakorlatias a munkája. A kuratórium 1999. március 29-i ülésén végül is nem vette föl targyalandó napirendi pontjai közé a Felügyelő Bizottság két „külső" tagjának visszahívására irányuló elnökségi kezdeményezést.

2.4. A RÉSZVÉNYTÁRSASÁG STRATÉGIAI TERVE NÉHÁNY ELEMÉNEK MÓDOSÍTÁSA

Részben a fentiekben jelzett problémák megoldása, részben az új kihívásokra adandó hatékony válaszok érdekében - a tulajdonosi kezelő testület korábbi eszmecseréit is figyelembe véve - a Részvénytársaság elnöke kezdeményezte az 1997 végén jóváhagyott stratégiai terv néhány elemének módosítását. A módosításokat a kuratórium 1998. december 7-i ülése - alapos vita után - hagyta jóvá. Tekintettel arra, hogy a stratégiai terv fő elemeit az előző parlamenti beszámolóban ismertettük, az alábbiakban - rövidítve - bemutatjuk a módosítás néhány (a fentiekben más vonatkozásban még nem említett) tételét.

A gazdálkodás területén a Részvénytársaságnak törekednie kell a médiatörvény által meghatározott kereteket jelenleg sem meghaladó reklámidők további csökkentésére. A reklámbevételek mellett a terv erőteljesen számít az ORTT-hez benyújtandó pályázatokkal elérhető új források megjelenésére. A módosított stratégia elérendő célnak jelöli meg a művészeti együttesek állami költségvetési finanszírozásának kiszámíthatóvá és biztonságosabbá tételét. Az informatikai beruházások és fejlesztések ütemezését a likviditási helyzet alakulásához rendeli az új elgondolás.

A műsorkészítés területén a stratégiai terv előírja, hogy a Részvénytársaság racionalizálja a műsorkészítő műhelyek sok szempontból következetlen és túltagolt szervezetét, melyet célszerű összekötni a jövedelemszerkezet és a műsorstruktúra módosításával. Célként jelöli meg

továbbá a krónikaműsorok és a hírszolgáltatás megkezdett korszerűsítésének folytatását, a határon túli szerkesztőségeknek a Rádió egyes műsoraiba való jobb bevonását, a határon túli műholdas hallgatottság növelését, az egyes adók önreklámjának minőségi javítását. Átgondolandónak jelöli meg a Kossuth Rádió zenei arculatát, valamint azt, hogy miként érvényesíthetők a jelenleginél következetesebben az adó számára meghatározott zenei elvárások.

A módosítás szerint keresni kell annak a módját, hogy komolyabb költségteher nélkül a Kossuth rádió napi műsorát 24 órára lehessen bővíteni. Feladatként jelöli meg a terv a Kossuth rádió CCIR-sávon történő megjelenése munkálatainak felgyorsítását; az Interneten való rádiós jelenlét koncepciójának kidolgozását; a számítógépes adás-előkészítés és adás-lebonyolítás bevezetését, a Petőfi rádió reggeli és délelőtti műsorainak tartalmi és formai korszerűsítését a konkurens rádiók produkciójának figyelembe vételével az RDS szolgáltatás egységesítését.

3. A MAGYAR RÁDIÓ KÖZALAPÍTVÁNY

3. 1. A MÉDIATÖRVÉNYBEN MEGHATÁROZOTT FELADATOK TELJESÍTÉSE

A beszámolási időszakban a kuratórium hat alkalommal, az elnökség 27 alkalommal ülésezett. Az ülések tematikáját a beszámoló melléklete tartalmazza.

3. 1. 1. A KURATÓRIUM HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ KÉRDÉSEK

A kuratórium és az elnökség a médiatörvényben előírt feladatait alapvetően teljesítette.

A Részvénytársaság *függetlenségének védelmében* a kuratóriumnak 1998-ban nem kellett fellépnie. A Részvénytársaság elnöke - miként erre már utalt a beszámoló - egy esetben jelezte, hogy a rádiós műsorszerkesztés során közvetlen beavatkozás kísérlete történt, de külön fellépésre a kuratórium testülete részéről nem volt szükség.

A *Közszolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzat* 1998 februárjában lépett hatályba, szabályainak érvényesülését az elnökség folyamatosan ellenőrzi, 1998 őszén a kuratórium elvégezte az éves értékelést is.

Az 1997. év második felében elfogadott *Archiválási Szabályzatot* a kuratórium 1998 márciusában megküldte az ORTT-nek egyetértésre. Az ORTT 1999 januárjában közölte, hogy nem ért egyet a Rádió és a Duna Televízió Archiválási Szabályzataiban foglaltakkal, és szempontokat fog kidolgozni annak érdekében, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatóknál azonos elvek alapján,

nemzeti közgyűjteményekhez méltó módon történjék a szabályozás.

A Részvénytársaság elnökének *pályázatában foglalt célkitűzések* második éves értékelése - a KMSZ érvényesülésének időarányos éves vizsgálatával együtt 1998. október 5-én történt meg. Az értékelés eredményeként a kuratórium a következő közleményt hozta nyilvánosságra [KH 20/1998.(X.5.)]:

"A Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriuma megtárgyalta a Magyar Rádió Rt. elnöke pályázatának időarányos megvalósulásáról, valamint a Közszolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzat időarányos érvényesüléséről szóló éves beszámolóját. A kuratórium - a Felügyelő Bizottság véleményét is figyelembe véve - egyhangúlag elfogadta a Rt. elnökének beszámolóját.

A Magyar Rádió Rt. a beszámolási időszakban a valóságos médiapiaci körülmények között kibontakozó verseny feltételei mellett közszolgálati rádióként lényegében megfelelt a Médiatörvény és a KMSZ követelményeinek. Elkezdődött a Rádió működését és fejlődését hosszabb távon is meghatározó feladatok megoldása, miközben az Rt. megszilárdította anyagi helyzetét. Az Rt. egészében a hosszabb távú stratégiai terv és az elfogadott KMSZ alapján működik, az Állami Számvevőszék alapvetően pozitív véleménye is ezt igazolja.

A kuratórium a Médiatörvénynek megfelelően továbbra is elősegíti és ellenőrzi a pártatlan, objektív és kiegyensúlyozott tájékoztatásra, a nemzeti és egyetemes kulturális értékek közvetítésére irányul előírások teljesítését és védi a közszolgálati rádió függetlenségét."

A Magyar Rádió Rt. 1999. évi *gazdálkodási és pénzügyi terve* elveinek és fő összegeinek a jóváhagyása a beszámolási időszak alatt, 1999. március elsején megtörtént. Ugyanakkor a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriuma – a Felügyelő Bizottság és a könyvvizsgáló véleményét figyelembe véve – 1998. december 7-én tudomásul vette az Rt. 1997. december 15-én jóváhagyott stratégiai terv néhány elemének felülvizsgálatát Az évi *adásidő jóváhagyására* 1999 vonatkozásában 1998 decemberében került sor. Az adásidő módosításának

engedélyezésére év közben nem volt szükség.

A *mérleg- és az eredmény-kimutatás* jóváhagyása 1997-re vonatkozóan 1998. május 12-én történt meg, az 1998. évre vonatkozóan 1999. május 31-ig várható. A kuratórium 1998 májusában - az FB és a könyvvizsgáló véleményét is figyelembe véve - módosította az Rt. 1996. évi mérlegét.

A kuratórium két ízben is *szempontokra tett javaslatot az ORTT műsorfigyelő- és elemző* szolgálata számára, az elsőre lényegében elhárító választ kaptunk, a másodikat március elején továbbítottuk.

A Közalapítvány *Szervezeti és Működési Szabályzatát* a beszámolási időszak alatt három alkalommal, 1998. március 23-án 1998. október 5-én *módosította* és 1999. március 29-én tervezi ismét módosítani a kuratórium. A módosításokra részben az Állami Számvevőszék észrevételei alapján volt szükség. Az ÁSZ-jelentésben foglaltakat elfogadva a kuratórium beemelte az SZMSZ-be - annak mellékleteként - a Leltárkészítési és Leltározási Szabályzatot, az Iratkezelési Szabályzatot, valamint a Házipénztár Kezelési Szabályzatot. Elfogadta és SZMSZ-ben rögzítette azt az elvet is, hogy a közalapítvány éves tervében a bevételeknek és a kiadásoknak egyensúlyban kell lenniük. A módosítások két eleme pedig a kuratóriumi határozatok sajtónyilvánosságát, illetve az elnökség és az elnökhelyettes viszonyának jogi vonatkozásait, az „akadályoztatás" értelmezésének szabályozását célozza.

A kuratórium technikai jellegű kiegészítést tett a *Részvénytársaság Alapító Okiratán* is.

A *közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény* alapján a közalapítványnak törvényi kötelezettsége volt kérni a Fővárosi Bíróságtól a kiemelten közhasznú szervezetek nyilvántartásába való bejegyzést. Ennek alapvető feltétele az Alapító Okirat megfelelő módosítása, ez azonban nem tartozik a kuratórium hatáskörébe, a javaslatot megtettük, az Országgyűlés illetékes dönteni. Megfelelő határidőt igényelve a bíróságtól a hiánypótlásra,

kértük a Közalapítvány kiemelten közhasznú szervezetté nyilvánítását, majd az Alapító Okiratnak a törvény és a bíróság útmutatásai alapján elkészített és kiegészített módosítási tervezetét megküldve több alkalommal is kértük az alapítót, jelesül az Országgyűlés elnökét, hogy tegye meg a szükséges korrekciós intézkedéseket. A bíróság által biztosított határidő 1998 novemberében lejárt. Tekintettel arra, hogy a Közalapítvány alapítója egyben törvényhozó is, módjában áll akár az Alapító Okirat, akár a közhasznú szervezetekről szóló törvény megfelelő módosításával intézkedni. Ezúton is kérjük az Országgyűlést, hogy sürgősen rendezze az ezzel kapcsolatos helyzetet.

A társadalmi kurátorok jelentősnek tartják a civil szféra ellenőrző szerepét. Meglátásuk szerint kiegyensúlyozottá tették a kuratórium működését és javaslataikkal hozzájárultak az MR Rt. eredményes működéséhez. Javasolják a törvényhozóknak a médiatörvény olyan módosítását, hogy az megbízatásuknak az egy éves időtartam helyett hosszabb időre történő kiterjesztését s a delegálás időpontjának ésszerűbb meghatározását is érintse. Érdemben csak úgy lehet az ellenőrző tevékenységet ellátni, ha megfelelő áttekintést kapnak a civil társadalom érdekeinek megjelenítéséről. Erről célzott vizsgálatokat kell végezni, ami időt és finanszírozást igényel, csak ennek alapján lehetséges érdemi visszajelzést tenni a delegáló társadalmi szervezetek felé.

3. 1. 2. AZ ELNÖKSÉG HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ KÉRDÉSEK

Az elnökség kizárólagos hatáskörébe tartozik a Részvénytársaság gazdálkodásának, a közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzat (KMSZ) érvényesülésének és az Rt.-elnök pályázatában foglalt célkitűzések megvalósításának folyamatos ellenőrzése, ez utóbbi két témakörben a kuratórium éves értékelésének előkészítése.

Az 1997 nyarán elfogadott *komplex ellenőrzési terv*nek megfelelően folyamatossá vált a Részvénytársaság elnöke negyedéves közszolgálati és gazdasági beszámoltatásának az elnökség által bevezetett intézménye. A közszolgálati beszámoló a KMSZ és az elnöki pályázati szempontoknak a közszolgálatiság vonatkozásában releváns részét öleli fel, míg a gazdasági beszámoló egyaránt kiterjed a pályázati gazdasági szempontok, illetve a stratégiai terv érvényesülésére.

A KMSZ érvényesülésével kapcsolatos vizsgálatok azt mutatták, hogy annak szabályait a Részvénytársaság elnöke fokozatosan bevezette. Különös figyelemmel kísérte a kuratórium és az elnökség a KMSZ-ben foglalt összeférhetetlenségi szabályok érvényesülését. A KMSZ ezen a téren is megfelelően érvényre jutott, bár voltak és vannak elvi, illetve személyekre vonatkozó értelmezési viták.

Az elnökség szerint az országgyűlési képviselőválasztás és az önkormányzati képviselőválasztás időszakában a Rádió törvényes kötelezettségeinek alapvetően eleget tett.

A kuratórium 1998. december 7-i felhatalmazása alapján az elnökség összegyűjtötte és megszerkesztette a médiatörvény módosításával kapcsolatos véleményeket s a dokumentumokat - a Kulturális Bizottság elnökének kérésére - megküldte az Országgyűlés illetékes testületének.

3. 2. A SZEMÉLYI ÖSSZETÉTEL ALAKULÁSA

A médiatörvény szerint a Közalapítvány kuratóriumának tagjait a civil szervezetek egy évre delegálják, míg az elnökség mandátuma négy évre szól.

Ennek megfelelően a beszámolási időszak alatt, 1998 áprilisában a kuratóriumban megtörtént a *delegált tagok második éves váltása*. Ennek során

egy kategóriában nem volt jelentkező, ezért a lehetséges 21-ből egy hely betöltetlen maradt.

Az eltelt három év alatt alapvetően rendeződtek a kuratórium és az elnökség hatáskörével kapcsolatos viták. 1998 májusában a kuratórium közös munkával feloldotta a médiatörvény szabályaiból adódó kisebb-nagyobb ellentmondásokat, illetve érdekellentéteket, az SZMSZ módosításával egyértelmű rendezést nyert a civil kurátorok megbízatásának kezdete és vége. Ugyanakkor az elnökség és a titkárság minden igyekezete ellenére a társadalmi kurátorok helyzete – a túlzottan rövid ciklus és így a tájékozottság érthető hiányosságai miatt is – rendezetlen, miközben felelősségük aránytalanul nagy. Ezt az ellentmondást is a médiatörvény módosításával lehet feloldani.

Itt jegyezzük meg, hogy a Közalapítvány ellenőrző testülete által kifogásolt - a médiatörvény 56.§ e) kategóriára vonatkozó - legitimitási probléma mindmáig nem rendeződött, mert az Országgyűlés azóta sem döntött ebben a kérdésben. Továbbra is folytatjuk - a későbbi viták elkerülése érdekében - azt a kuratóriumi határozattal is megerősített gyakorlatot, hogy az Országgyűlés döntéséig valamennyi kuratóriumi tag szavazatát feljegyezzük és archiváljuk.

A delegált kuratóriumi tagok közül Vargha Márton - összeférhetetlenségre hivatkozva - időközben lemondott, helyette a jogosult szervezetek Köszörűs Zoltánt delegálták a kuratóriumba, aki így már a harmadik ciklusban vesz részt a munkában. Tagja volt a kuratóriumnak az 1999 januárjában tragikusan elhunyt Sipos István is. Helyette a jogosult másik tagot már nem delegált.

1998 márciusától az elnökségben a következő személyi változások történtek: a kuratórium elnökhelyettese, Dr. Juhász László 1998. szeptember 1-től lemondott tisztségéről, a kuratórium három és fél hónapon át elnökhelyettes nélkül működött. Az Országgyűlés 1998. december 28-i ülésén helyette Németh Erzsébetet választotta meg elnökhelyettesnek. Ezen az ülésén döntött arról is az

Országgyűlés, hogy a tíztagú elnökséget tizenhat főre bővíti és megválasztotta elnökségi tagnak Dr. Imrédy Szabolcsot, Olajos Pétert, Dr. Piller Ágnest, Dr. Révész Máriát, Szentmihályi Szabó Pétert és Dr. Trombitás Zoltánt

A jelen beszámolási időszakban is korrektül alakult az elnökség, a kuratórium, illetve a titkárság kapcsolata az Ellenőrző Testülettel. Bár az Ellenőrző Testület 1998. augusztus 31. óta elnök nélkül, két taggal működik, észrevételeiket, korrekciós ajánlataikat folyamatosan figyelembe veszik az elnökségi tagok, illetve a hivatalvezető. Olyan lényegi kritika, amelynek el nem fogadása miatt az ET-nek az Országgyűléshez kellett volna fordulnia, nem fogalmazódott meg.

3. AZ ELNÖKSÉG MŰKÖDÉSE

A beszámolási időszak első háromnegyed évét tartalmas szakmai munka, s néhány kérdésben markáns véleménykülönbség jellemezte; a médiatörvényben megfogalmazott paritás-elv, az elnök és az elnökhelyettes kapcsolata mindazonáltal hatékonynak és működőképesnek bizonyult. Az elnökség mindenben eleget tett a médiatörvényben előírt kötelezettségeinek.

1999 januárja után a kibővült elnökséget kezdettől fogva megosztotta számos, a fentiekben már említett kérdés. Az ORTT monitoring-szolgálatának 1998. őszi vizsgálatához kapcsolódva az öttagú kisebbség – miután az elnökség 1999. január 25-én ügyrendi döntéssel elvetette az általuk előterjesztett határozati javaslat elfogadását – január 27-én sajtótájékoztatón hozta nyilvánosságra – a 10. oldalon már idézett – véleményét.

Ezek miatt az események miatt az elnökség 1999. február 1-jén az alábbi határozatot hozta:

„A MR. Kuratóriumi Elnökségének számos tagja és alelnöke megdöbbenéssel értesült a sajtóból arról, hogy január 27-én délután a kuratórium elnöke előlük elhallgatott módon (jóllehet néhány órával korábban az alelnökkel a közös munkáról és a szükséges egyeztetésekről tárgyalt) a kuratórium hivatalos helyiségében, annak apparátusát, eszközeit igénybe véve sajtótájékoztatót hívott össze, melyen a kuratórium négy »beavatott« tagjával a rádió működését elmarasztaló egyoldalú állásfoglalást tett közzé.

Mindez – a korábbi szintén politikai színezetű nyilatkozatokkal együtt – ellentmondani látszik mind a média törvénynek, mind az elnöki pozícióból adódó pártatlansági kívánalmaknak.

Az elnöknek képviselnie kell a közalapítványt, reprezentálnia az elnökség politikai függetlenségét, ügymeneti korrektségét. Az elnök eljárása mindezeknek ellentmond, súlyosan veszélyezteti az elnök iránti bizalmat, illetve alkalmas arra, hogy politikai törésvonal mentén megossza az elnökséget. Az elnöktől joggal elvárható, hogy a fentiekhez hasonló lépésektől a legszigorúbban tartózkodjék."

A kuratórium elnöke a szövegben foglaltak és az érvek, következtetések egy részét vitatta, de tudomásul vette a határozatot. Az Rt. elnöke ugyanakkor nyilvánosan is aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy ezek a viták és feszültségek veszélyeztethetik a tulajdonosi kezelő testület működését, ami kedvezőtlenül befolyásolhatja az Rt. tevékenységét is.

A kibővült elnökség tagjai közül - a fentiek miatt is - többen kezdeményezték az Elnökségi Ügyrend és a kuratóriumi Szervezeti és Működési Szabályzat módosítását, mindenekelőtt az elnök képviseleti jogának és az akadályoztatás fogalmának tisztázását, a sajtónyilvánossággal való kapcsolattartásnak, továbbá az elnökhelyettes jogkörének tisztázását. Az SZMSZ módosítása 1999. március 29-én megtörtént.

Az elnökségben kialakult meglehetősen feszült helyzet megoldása

elsősorban az elnökség tagjaira vár. Nehezíti ugyanakkor ennek a célnak az elérését, hogy az elnökség kibővülésével és az általános médiahelyzettel kapcsolatos parlamenti és parlamenten kívüli vita rányomja a bélyegét a közös munkára. Az MSZP és az SZDSZ által jelölt kurátorok a testületi üléseken rendszeresen hangot adnak az országgyűlés 1998. december 28-i – az elnökség létszámát 10-ről 16 főre növelő – döntésével, illetve annak a kuratórium és a közrádió működésére gyakorolt hatásával kapcsolatos elégedetlenségüknek.

3. 4. A KÖZALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMÁNAK GAZDÁLKODÁSA

A Közalapítvány *1998. évi mérleg- és eredménybeszámolójának* megvitatására és elfogadására a kuratórium 1999. március 29-i ülésén került sor.

Az elfogadás során a mérlegfőösszeget 4.549 millió forintban (tartalmazza a 4.500 millió forintos MR Rt. részvényt), a mérleg szerinti eredményt 2,683 millió forintban hagyta jóvá a kuratórium

Az előterjesztés szerint a Közalapítvány, illetve a kuratórium működését szolgáló bevételek 77,341 millió forintot, a költségek és ráfordítások 74,658 millió forintot tettek ki, tehát a tervezhető és takarékos gazdálkodás eredményeként az 1998. december 31-i mérleg 2,683 millió pluszt mutat. Ebben szerepet játszott, hogy kb. fél évig elnökhelyettes és ellenőrző testületi elnök nélkül, a nekik fizetendő tiszteletdíjat és költségtérítést megtakarítva működött a kuratórium. Ezzel együtt is csak éppen hogy megkezdődhetett a 15 millió forintos alapító tőke visszapótlása.

A *Közalapítvány 1999. évi gazdálkodási tervéről* ugyanakkor a kuratórium 1998. december 7-én és 1999. március 1-jén is csupán átmeneti döntést tudott hozni. Ennek az az oka, hogy a közalapítvány finanszírozása alapvetően több tényezőtől - de végső soron az Országgyűlés döntésétől - függ.

Az 1998. évre vonatkozóan a közalapítvány - a másik két közalapítvánnyal közösen - kérte, hogy az Országgyűlés a Műsorszolgáltatási Alapból járó részesedését 1%-ról 1,5 %-ra emelje fel. 1997-re vonatkozólag már született ilyen döntés, s az ORTT - ezen 1997-es határozat alapján – 1998-ban is folyósította a másfél százalék közalapítványunkra eső egyharmadát, egészen 1998 szeptemberéig. Ez időtől kezdve azonban csak az egy százalék megfelelő részét küldte meg. Az Országgyűlés 1998. december végi - meglehetősen késői - döntése alapján 1999 januárjában a visszatartott részt megkaptuk. 1999-re azonban mindmáig nincs döntés a kiegészítésről, ezért erre az évre csak a médiatörvényben előírt egy százalék 1/3-nyi részére számíthatunk mindaddig, amíg a parlament nem határoz. Az ORTT elhárította az „1,5%-os" előfinanszírozásra - azaz az 1998-as gyakorlat folytatására - vonatkozó kérést is.

Mindez annál súlyosabb gondokat okoz, mivel a korábbi 10 elnökségi tag helyett az Országgyűlés 1998. december 28-i döntése alapján 16 elnökségi tagnak kell folyósítani a törvényben előírt mértékű díjazást. Ahhoz, hogy ezt megtehessük, a Műsorszolgáltatási Alapból járó részesedés 2,1 %-ának a ránk eső részére lenne szükség, amit a kuratórium már 1998 júliusi határozatában kért. Bonyolítja a helyzetet, hogy a három közalapítvány anyagi helyzete - és részben a létszáma is – különbözik. 1999. március 3-án a Hungária Televízió, a Magyar Televízió és a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumainak elnökei végül is együttes és közös javaslatot tettek az Országgyűlés Költségvetési és pénzügyi bizottsága számára a 2,1%-os támogatás elnyerése érdekében.

Tisztelettel szeretnénk felhívni rá az Országgyűlés figyelmét, hogy Közalapítványunk - gazdálkodásunkon, munkánkon kívül álló okokból – válságos anyagi helyzetben van, likviditásunk hiányzik, a törvényben előírt fizetési kötelezettségek egy részét nem tudjuk kifizetni, nem tudunk olyan gazdálkodási tervet készíteni, amely elegendő forrást biztosítana a médiatörvényben előírt feladatok ellátásához. Kérjük, hogy az Országgyűlés –

amely egyben alapítóként is felelősséggel bír az általa létrehozott közalapítvány működtetéséért - mindezt mérlegelve soron kívül döntsön az 1999-es és a további stabil finanszírozás kérdésében.

4. ÖSSZEFOGLALÁS, ZÁRÓMEGJEGYZÉSEK

A Magyar Rádió Rt., illetve a Közalapítvány a beszámolási időszak során alapvetően teljesítette a médiatörvényben előírt feladatait. A közszolgálati rádió – enyhe piaci, hallgatottsági térvesztés, színvonalhullámzás és belső gond ellenére – őrzi helyét a duális médiarendszerben. Pénzügyi helyzetét stabilizálta, ugyanakkor műsorszerkezete, szervezete, bér- és jövedelemrendszere további jelentős korszerűsítésekre, műszaki állapota pedig alapvető fejlesztésre szorul.

A tulajdonosi kezelő testület, a kuratórium és elnöksége élt a törvényekben előírt kötelezettségeivel. A kuratórium működésének finanszírozási, likviditási válsága országgyűlési döntéssel oldható csak meg.

Budapest, 1999. március 30.

ellenjegyezte 1999. május 6-án:

Németh Erzsébet s. k.

a kuratórium elnökhelyettese

Agárdi Péter

a kuratórium elnöke

1. sz. melléklet

A MAGYAR RÁDIÓ KÖZALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMA ÉS ELNÖKSÉGE ÜLÉSEINEK LEGFONTOSABB TÉMÁI

(az 1998. március 24-től 1999. március 31-ig terjedő időszakban)

1998. év

március 30.	E	1. Tájékoztató és kötetlen beszélgetés az ORTT monitoring-vizsgálatairól 2. Tájékoztató az Rt.-nek történt pénzügyi átutalásokról
április 20.	E	1. Az Rt. 1997. évi mérleg- és eredménybeszámolójának előzetes vitája 2. A Közalapítvány 1997. évi mérleg- és eredmény-beszámolójának előzetes vitája
április 27.	E	1. Tájékoztató az Rt. előzetes informatikai fejlesztési koncepciójáról 2. Az Rt.-elnök negyedéves közszolgálati beszámolója 3. Az Rt.-elnök negyedéves gazdasági beszámolója
május 12.	**K**	**1. Rövid tájékoztató és a kuratórium új tagjainak bemutatkozása** **2. A Magyar Rádió Rt. éves közgyűlése (mérleg- és eredménykimutatás)** **3. A Közalapítvány 1998. évi mérleg- és eredménykimutatásának elfogadása** **4. Javaslat az Rt. Alapító Okiratának módosítására** **5. Tájékoztató aktuális rádiós kérdésekről**
május 25.	E	1. Az Rt. elnökének tájékoztatója az egyedi műsorköltségek számításával kapcsolatos munkálatokról 2. A közhasznú törvényből a Közalapítványra háruló teendők, a nyilvántartásba vétel kezdeményezése 3. A Felügyelő Bizottság tiszteletdíjának megállapítása
június 8.	E	1. Tájékoztató a KMSZ érvényesülésének tapasztalatairól, a már megtett intézkedésekről, a szükséges lépésekről 2. Előzetes konzultáció az ORTT számára megküldendő monitoring-szempontok kialakításáról
június 15.	E	1. Beszámoló az Rt.-elnök bér-, jövedelem- és foglalkoztatáspolitikai koncepciójáról 2. Az ellenőrzési terv aktualizálása
június 22.	E	1. Beszámoló az Rt.-elnök bér-, jövedelem- és foglalkoztatáspolitikai koncepciójáról (folyt.) 2. Javaslat előkészítése az Országgyűlés számára a Közalapítványnak, illetve az Rt.-nek az 1999. évi költségvetésben biztosítandó támogatásra 3. Az Rt.-elnök aktuális rádiós tájékoztatója

július 6.	E	1. Az Rt.-elnök tájékoztatója a Rádió műszaki fejlesztési stratégiájáról 2. Az Rt.-elnök beszámolója a Bartók Rádió és a zenei együttesek helyzetéről, a további fejlesztési elképzelésekről 3. Az ellenőrzési tervben az Rt.-elnök számára meghatározott és hosszabb időre előre rögzítendő kérdések megfogalmazása
július 13.	K	**1. Az Rt. 1999. évi országgyűlési költségvetési igényének meghatározása és a Közalapítvány gazdálkodási kereteinek biztosítására vonatkozó kérés** **2. Az üzembentartási díjak emelésére teendő javaslat** **3. Tájékoztató az Rt. műszaki és informatikai fejlesztési elképzeléseiről** **4. Tájékoztató a rádiós monitoringról; monitoring-szempontok megfogalmazása az ORTT számára, határozathozatal** **5. Tájékoztató időszerű rádiós kérdésekről**
július 27.	E	1. Az Rt.-elnök negyedéves közszolgálati beszámolója 2. Az Rt.-elnök negyedéves gazdasági beszámolója 3. Az Rt.-elnök pályázatában foglalt célkitűzések megvalósításának éves kuratóriumi értékelését előkészítő vita
augusztus 31.	E	1. Az Rt.-elnök tájékoztatója a Petőfi Rádió helyzetéről és továbbfejleszési elképzelésekről 2. Az Rt.-elnök tájékoztatója az elmúlt két hónap fontosabb rádiós eseményeiről és a közeljövőre vonatkozó terveiről
szeptember 14.	E	1. Az Rt.-elnök pályázatában foglalt célkitűzések megvalósításának, illetve a KMSZ érvényesülésének kuratóriumi értékelését előkészítő vita 2. A kuratórium 1998. október 5-i ülésének előkészítése
október 5.	K	**1. A Magyar Rádió Közalapítvány Szervezeti és Működési Szabályzatának módosítása** **2. Az Rt.-elnök éves beszámolója** **- Az Rt.-elnöki pályázatban foglalt célkitűzések értékelése** **- A KMSZ érvényesülésének értékelése** **3. Tájékoztató a hallgatói szokásokról és változások tendenciáiról** **4. Tájékoztató a Közalapítvány pénzügyi helyzetéről**
október 12.	E	1. Az Rt.-elnök tájékoztatója a Kossuth Rádió helyzetéről és a továbbfejlesztési elkpézelésekről 2. Az Rt.-elnök díjazásának megállapítása
november 2.	E	1. Az ORTT rádiós monitoring-összefoglalójának módszertani és műsorpolitikai vitája 2. Az Rt.-elnök aktuális rádiós beszámolója 3. Beszámoló az 1999. évi költségvetést előkészítő konzultációkról és levélváltásokról
november 9.	E	1. Az Rt.-elnök III. negyedévi gazdasági és pénzügyi beszámolója 2. Beszámoló a Kulturális Bizottság 1998. november 3-i üléséről
november 16.	E	1. Az Rt. stratégiai terve módosításának előkészítése

		2. Tájékoztató az 1999. évi költségvetési tárgyalásokról 3. Az 1999.évi adásidő meghatározásának előkészítése 4. A Közalapítvány 1999. évi gazdálkodási tervének előkészítése
november 30.	E	1. Aktuális tájékoztatók 2. A kuratóriumi ülés előkészítése
december 7.	K	**1. Az Rt. stratégiai terve néhány elemének módosítása** **2. Tájékoztató a Közalapítvány 1997/98-as parlamenti beszámolójának eddigi bizottsági vitájáról** **3. Tájékoztató az 1999-es költségvetési tárgyalásokról** **4. Az 1999. évi adásidő megállapítása** **5. A Közalapítvány 1999. évi előzetes gazdálkodási tervének elfogadása**
december 14.	E	1. Az Országgyűlés kulturális bizottsága által a médiatörvénnyel kapcsolatban küldött felkérésre irandó válasz megvitatása 2. Beszámoló a Költségvetési Bizottság december 9-i üléséről
		1999. év
január 11.	E	1. Az új elnökségi tagok bemutatkozása 2. A kuratórium és az elnökség 1999. évi munkatervének megvitatása és elfogadása 3. A kuratórium 1999. évi előzetes költségvetési tervének hozzáigazítása az 1998. december végi parlamenti döntéshez
január 18.	E	1. Az Rt.-elnök tájékoztatója az elmult hetek aktuális rádiós eseményeiről 2. A Rádió bejárása
január 25.	E	1. Az Rt.-elnök 1998. negyedik negyedéves közszolgálati és gazdasági beszámolója 2. Felhatalmazás az ügyvezetésnek az Antenna Hungáriával való tárgyalásokra az 1999. évi sugárzási díj kérdésében 3. A kuratórium 1999. évi költségvetési tervének újratárgyalása 4. A médiatörvény módosítására vonatkozó 1998. december 18-i elnökségi állásfoglalás, illetve az Országgyűlés Kulturális Bizottsága elnökének megküldött kuratóriumi vélemények kiegészítése
február 1.	E	1. Öt elnökségi tag (Agárdi Péter, Ambrus György, Fodor Tamás, Haraszti Miklós, Szabó Attila) beszámolója az 1999 január 27-i sajtótájékoztatóról, illetve az azt kikényszerítő okokról. Határozat a kuratóriumi elnök magatartásáról 2. Az Rt. elnök beszámolója a környezet- és természetvédelmi műsorokról és azok tapasztalatairól 3. Újabb szempontok, adatok a kuratórium 1999-es költségvetési tervéhez 4. Az elnökségi ügyrend és az SZMSZ áttekintése
február 8.	E	1. Az elnökségi ügyrend és az SZMSZ áttekintése (folytatás) 2. Az Rt.-elnök tájékoztatója aktuális eseményekről

február 15	E	1. Az Rt. 1999. évi gazdálkodási és pénzügyi terve elvei és fő összege jóváhagyásának előkészítése 2. A Felügyelő Bizottság tájékoztatója az 1998. évi vizsgálatairól; a Felügyelő Bizottság 1999. évi munkatervének megvitatása
február 22.	E	1. Javaslat az ORTT műsorfigyelő szolgálata rádiós elemzési szempontjainak kiegészítésére 2. Az Rt.-elnök tájékoztatója aktuális jogi ügyekről és vizsgálatokról 3. A Közalapítvány 1999.évi gazdálkodási tervének megvitatása
március 1.	**K**	**1. Az elnökség új tagjainak bemutatkozása** **2. Az Rt. 1999. évi gazdálkodási és pénzügyi terve elveinek és fő összegeinek jóváhagyása** **3. A Közalapítvány 1999. évi ideiglenes gazdálkodási tervének meghosszabbítása** **4. Az Rt.-elnök tájékoztatója időszerű rádiós kérdésekről** **5. Javaslat az ORTT műsorfigyelő szolgálata rádiós elemzési szempontjainak kiegészítésére**
március 8.	E	1. A Közalapítvány 1998. évi parlamenti beszámolójának előzetes megvitatása 2. Az Rt.-elnök tájékoztatója a fajlagos műsorköltségszámítás elveiről, bevezetésének előkészítéséről 3. Az Rt. tervezett bér- és jövedelemrendszerének megvitatása 4. A Közalapítvány 1998. évi mérlege kuratóriumi vitájának előkészítése 5. Az Ügyrend és az SZMSZ vitájának folytatása
március 22.	E	1. A Közalapítvány 1998. évi parlamenti beszámolójának vitája (folytatás) 2. Tájékoztató a gyermek- és ifjusági műsorok megújításának elveiről és kereteiről 3. Az Rt.-elnök tájékoztatója időszerű kérdésekről
március 29-30.	**K**	**1. Az SZMSZ módosítása** **2. A Közalapítvány 1998-as mérleg- és eredménykimutatásának elfogadása** **3. A Közalapítvány 1998/99. évi parlamenti beszámolójának megvitatása, elfogadása**

2. sz. melléklet

A médiatörvény 48.§ és 49.§-aiban foglaltak alapján indult panaszügyek összesítése

		Kossuth	Petőfi	RNI Győri stúdió	Általános	Összesen
Panaszbizottsági állásfoglalás						
	a panaszt elutasítja	24	2			26
	a panasznak helyt ad	11		1		12
	egyéb	2				2
ORTT-határozat						
	a panaszt elutasítja	13	1			14
	a panasznak helyt ad	5				5
	egyéb				3	3
Bíróságon folyamatban lévő jogorvoslati eljárás		2			1	3
Folyamatban lévő ügy		11		1		12
Bejelentés		2				2
Összesen		70	3	2	4	79

A leggyakrabban kifogásolt műsorok:

Krónika és hírműsorok
Napközben
Beszéljük meg
16 óra
Kabaré
Reklámok

Magyar Rádió Közalapítvány Kuratóriumának
Ellenőrző Testülete
1800 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.

Az Ellenőrző Testület

VÉLEMÉNYE

a Magyar Rádió Közalapítvány Kuratóriumának
a Magyar Köztársaság Országgyűlése elé terjesztendő
Beszámolójáról az 1998. áprilistól 1999. márciusig terjedő időszakról

1999. május 31.

Az Ellenőrző Testület

VÉLEMÉNYE

a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumának

a Magyar Köztársaság Országgyűlése elé terjesztendő Beszámolójáról

az 1998. áprilistól 1999. márciusig terjedő időszakról

A Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumának elnöke 1999. május 13-án nyújtotta át az Ellenőrző Testületnek véleményezésre a kuratóriumnak az Országgyűlés számára az Rtv 62§(4) bekezdés szerint készített éves beszámolóját az 1998 áprilistól 1999 márciusáig terjedő időszakra. Az Országgyűlés Dr. Halasi Tibor 1998 augusztus 31-i lemondása óta ellenőrző testület elnököt nem választott, és az ellenőrző testület teendőket azóta a Testület két alulírott tagja elnök nélkül látja el. A Beszámoló gondos és alapos vizsgálata és megvitatása után kialakított Vélemény kettőnk (kik közül egyikünket az 1994-1998-as ciklus ellenzéke, másikunkat az akkori kormánypártok jelöltek) egyeztetett és közösen megfogalmazott álláspontját tartalmazza.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy míg a tavalyi Beszámoló a címében hivatkozott az elfogadásának időpontjára (1998 március 23.), ilyen hivatkozás, az idei március 30-i KH/7/1999 határozat címében nincs. Nem véletlenül. Mint a beszámolóhoz csatolt feljegyzésekből - melyeket 1999. május 6-án a kuratórium elnökhelyettese és május 10-én a kuratórium elnöke készítettek - is kitűnik, végleges szöveget sem a Kuratórium sem annak elnöksége nem hagyott jóvá. A végleges szöveg megfogalmazására az említett határozat az elnököt, ellenjegyzésére az elnökhelyettest hatalmazta fel. Ez önmagában nem törvényellenes, mert az Rtv nem rendelkezik arról, hogy a Beszámolót a Kuratórium mely szervének kell elfogadnia, csak arról, hogy „a Kuratórium éves beszámolóját az Ellenőrző Testület véleményével kell az Országgyűlés elé terjeszteni."/62§ (4). Ezen nem megy túl az Alapító Okirat 12. 1 pontja sem, mint ahogy nem rendelkezik a beszámoló beterjesztésének vagy az Országgyűlés általi megtárgyalásának határidejéről sem. Ezért nem illethet senkit szemrehányás azért sem, hogy a Beszámoló a tavalyinál közel két hónappal később készült el..

Mégsem tekinthetünk el annak megemlítésétől - mint ahogy azt az Ellenőrző Testület a tavalyi Beszámolóhoz fűzött véleménye is megemlítette – hogy a határozatok lényegi tartalma a határozatok szövegéből vagy az elnökségi és kuratóriumi ülésekről készített emlékeztetőkből nem mindig rekonstruálható megbízhatóan. Ellenőrző Testületünk ismételten kifogásolta, hogy az üléseken gyakran nem véglegesen megszövegezett és esetleg szabályos szavazással módosított határozati javaslatok kerülnek megszavazásra, hanem olyan szövegek, melyeket utóbb a Kuratórium jogtanácsosa pontosít. A jogtanácsos jószándékában vagy felkészültségében nem kételkedünk, de az ülésen elhangzott véleményeket valóban nehéz szövegbe önteni, ha azok szövegéről egyértelmű szavazás nem történt. Ezt a helyzetet tükrözik a már említett, a Beszámolóhoz csatolt feljegyzések is. Ez a helyzet korábban is félreértésekre adhatott okot, de különösen visszás helyzeteket teremthet, amikor a Beszámoló szövege a következő mondatot is tartalmazza: „Az MSZP és az SZDSZ által jelölt kurátorok a testületi üléseken rendszeresen hangot adnak az Országgyűlés 1998. december 28-i – az elnökség létszámát 10-ről 16 főre növelő – döntésével, illetve ennek a kuratórium és a közrádió működésére gyakorolt hatásával kapcsolatos elégedetlenségüknek."(3.3. alfejezet.)

A mondat valóságtartalmát csak megerősíthetjük. 1999 január és március között ez a téma gyakorlatilag minden ülésen valóban jelen volt. Azt is megértjük, hogy voltak aggodalmak a bal-jobb paritás megszűnése miatt Tartozunk azonban az igazságnak annak megállapításával, hogy a **beszámolási időszak alatt** egyetlen ülésen sem tapasztaltuk, hogy a sommásan „jobboldalinak" aposztrofált 11 tag élt volna kétharmados többségével. A napirenden szereplő vagy felvetődő kérdésekben nem foglaltak egységes állást túlnyomóan kompromisszumkészen és mérsékelt hangvétellel fejezték ki egymásétól időnként eltérő véleményüket. Egyetértünk tehát azon megállapítással, hogy az „elnökségben kialakult meglehetősen feszült helyzet megoldása elsősorban az elnökség tagjaira vár". Véleményünk szerint ebben kiemelt a szerepe és felelőssége a kuratórium elnökének és elnökhelyettesének.

Utalnunk kell arra is, hogy az elnökségen belüli ellentétek túlnyomóan a műsorszolgáltatás kiegyensúlyozottságának és pártatlanságának eltérő megítélése körül csúcsosodnak ki. Ebben a kérdésben az elnökségen belüli megosztottság korábban is megvolt, de a paritás következtében nem tudott többségi határozatot hozni. Az Ellenőrző Testület a tavalyi Véleményben súlyosan kifogásolta is, hogy a Beszámoló említést se tett a független intézményektől megrendelt felmérések és vizsgálatok azon

megállapításairól, hogy „a Rádió hír és politikai műsorai a pártatlanság követelményének alapvetően nem tettek eleget" (Ellenőrző Testület 1998. április 3-án kelt Véleménye, 6. oldal). Egyetértünk a Beszámoló azon utalásával, hogy az ORTT médiafigyelő szolgálatának adatai eddigi formájukban „nem alkalmasak a Magyar Rádió közszolgálati tevékenységének elbírálására: nem elég mélyek és finomak". Természetesen nem zárható ki, hogy egyes szerkesztők és műsorvezetők saját politikai nézetüket nem rejtik véka alá. Úgy gondoljuk, ez ellen a Magyar Rádió Rt. menedzsmentjének az eddiginél is sokkal erélyesebben indokolt fellépnie az Rtv és a Közszolgálati Műsorszolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezéseinek értelmében. Hogy ez nem megoldhatatlan feladat, azt kellőképpen illusztrálja, hogy az 1998 évi választásokkal kapcsolatos műsorok lebonyolításával kapcsolatban kifogások nem merültek fel. Ezt azért is tartjuk megemlítendőnek, mert az Ellenőrző Testület 1998. április 3-i véleményében megfogalmazott bizonyos előzetes aggályokat az akkor még éppen csak beindult választási műsorokkal kapcsolatban.

Bevezetésében a Beszámoló megállapítja, hogy „A közalapítvány szempontjából jogszerűen és korrektül alakult a kapcsolat az Országgyűlés illetékes bizottságaival". Noha a kapcsolat jogszerűségét és korrektségét természetesen nincs okunk kétségbe vonni, nem hagyhatjuk megemlítetlenül, hogy az Országgyűléshez, mint alapítóhoz is intézett előterjesztések, megkeresések, beadványok stb. sokáig megválaszolatlanok maradnak, ami nem könnyíti meg a Közalapítvány működését. Az Országgyűlés plénuma a mai napig nem tárgyalta meg a Kuratórium 1998 áprilisi éves beszámolóját, és így természetesen nem is határozott annak elfogadásáról. Valóban súlyos gondot okoz a Közalapítvány gazdálkodásában, hogy az Országgyűlés mindezideig nem döntött a Műsorszolgáltatási Alapból a közmédiák kuratóriumait 1999-ben megillető részesedésről /Rtv. 84.§ (3)/. Megerősítjük az e vonatkozásban a Beszámoló 3.4 fejezetben foglaltakat. Emlékeztetünk arra, hogy az Ellenőrző Testület már 1998-ban hangoztatta Véleményében, hogy a beszámoló nem hívta fel kellő nyomatékkal a figyelmet azokra a nehézségekre, melyek akkor jelentkeznek, ha az Országgyűlés nem rendelkezik időben a részesedésről (1998 évi Vélemény 7.oldal.). Az Ellenőrző Testület 1997-ben és 1998-ban felhívta az Országgyűlés elnökének figyelmét arra , hogy az Rtv 56§ e.) kategóriájában 1997-ben négy, 1998-ban három tag delegálásának törvényessége vitatott és ez a kuratóriumi határozatok érvényességét illetően kétségeket okozhatott. Erre a Beszámoló 3. 2. alfejezetében is utalás történik. Az Országgyűléstől ezekre a mai napig nem érkezett válasz. Minthogy az 1997-ben és 1998-ban delegáltak

mandátuma megszűnt, ezek a megkereséseink ma már aktualitásukat vesztették. Az 1999 évi delegálásokkal kapcsolatban ilyen problémával nem találkoztunk. Nem áll rendelkezésünkre azonban az ORTT által lebonyolított sorsolásban részt vevő szervezetek listája, és így nem tudhatjuk, hogy nem sérült-e meg újból az Rtv. 57 §(7) bekezdésében megszabott tilalom.

Itt említjük meg, hogy az Országgyűlés Kulturális és sajtóbizottsága elnökének megtisztelő felkérése 1998. december 15-én megküldtük az Rtv módosítására vonatkozó javaslatainkat.

Az idei Beszámoló is említést tesz az elnökség, a kuratórium, illetve a titkárság és az ellenőrző testület közötti korrekt kapcsolatról, amit a magunk részéről is megerősítünk. Azt a mondatot azonban, hogy „Olyan lényeges kritika, amelynek el nem fogadása miatt az ET-nek az Országgyűléshez kellett volna fordulnia, nem fogalmazódott meg módosítanunk kell. Ugyanis 1999. március 31-én kértük a közalapítvány elnökét, hogy az elnökség hívja fel a Rt menedzsmentjét a bér- és jövedelmi rendszer átalakításának, illetve átláthatóvá tételének meggyorsítására, mert ennek elmulasztása olyan hiányosság, melyről az Rtv 62§ (4) bekezdése által ránk rótt kötelesség értelmében értesítenünk kell az Országgyűlés elnökét. A közalapítvány elnökének válaszát – miszerint erre a Rt elnöke jelentése őszi értékelése során kerül sor, - nem tartjuk megnyugtatónak. A problémát az Országgyűlés költségvetési bizottságával is ismertettük.

Újból hangsúlyoznunk kell azokat a nehézségeket, melyek abból keletkeztek, hogy az 1997, 1998 és 1999. évi költségvetési törvények módosították a kétharmados Rtv-t és nem gondoskodtak az Rtv-ben előírt anyagi feltételekről. Egyébként egyetértünk a Beszámoló 2.3. alfejezetében a Magyar Rádió Rt gazdálkodásáról tett megállapításokkal.

A Beszámoló 3. 1.1. alfejezetében részletesen foglalkozik azokkal a lépésekkel, amelyeket a kuratórium illetve annak elnöksége a Közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény által a Közalapítványra rótt kötelezettség érdekében tett. Az Ellenőrző Testület azzal a javaslattal ért egyet, hogy az Országgyűlés a Közhasznú szervezetekről szóló törvényt módosítva annak hatálya alól vegye ki azokat a közalapítványokat, melyeket az Országgyűlés maga alapított.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy amennyiben a 2000. évi költségvetés nem tartalmazna megfelelő előirányzatot, a Magyar Rádió művészeti együtteseinek támogatására /Rtv. 75.§ (2)/ ez, mint erre már tavaly is rámutattunk, pótolhatatlan

veszteséget okozna vagy a magyar művészeti életben vagy a Magyar Rádió Rt gazdálkodásában. Az együttesek magas színvonala és széleskörű itthoni és külföldi fellépései általánosan elismertek. Hagyományosan a MR keretében működnek ugyan, de alapvetően nem a rádiózás részei és nem várható el, hogy költségüket a Magyar Rádió Rt gazdálkodja ki. Az ezredfordulót jellemző nemzetközi helyzetben és az EU csatlakozás küszöbén nemzeti összfeladatot látnak el a MR külföldre irányuló adásai is. Sokszor elhangzik, hogy az országkép alakításában hazánk hosszú ideje alulmarad - sajnálatos történelmi következményekkel - a régió más országaival szemben. Ez önmagában is indokolja a külföldre irányuló adások további fejlesztésének támogatását. Ez azonban szintén csak az Országgyűlés költségvetési fejezetében lehetséges, mert – mint ezt többen kifogásolták (a kuratórium elnökségében is) – a Külügyminisztériumtól, mint kormányzati szervtől származó támogatás elfogadása veszélyezteti a közszolgálati média az Rtv-ben biztosított és kikötött függetlenségét.

A Beszámoló 2. 3. alfejezete is nyomatékosan kiemeli, hogy a bér- és jövedelemrendszer mindmáig nehezen áttekinthető és alig indult el korszerűsítése. Ehhez hozzátesszük, hogy ez a helyzet az utolsó tíz évben alakult ki (1989-ben még a bér a Rádió által kifizetett jövedelmek 90%-át tette ki , 1998-ban 54%-át) és hogy az Ellenőrző Testület tavalyi véleménye sem tartotta a beszámolóban „eléggé hangsúlyosnak" a részvénytársaság belső pénzügyi rendszerének, bér- és jövedelempolitikájának kritikáját. A kuratórium és az elnökség többször hozott határozatot és szabott határidőt ennek az anomáliának a kiküszöbölésére és ezeken a határidőkön belül is történtek intézkedések, de a problémát egyelőre nem látjuk megoldottnak. Ebben megerősít bennünket a részvénytársaság könyvvizsgálójának a kuratórium 1999. április 21-i elnökségi ülésén elhangzott felszólalása is.

A Beszámoló 2.1. alfejezete említést tesz arról, hogy az Rt elnökének tájékoztatása szerint a cég kollektív szerződése jól tölti be szerepét és felülvizsgálata egyelőre nincs napirenden, amihez a Beszámoló nem fűz kommentárt. Ezzel szemben legyen szabad idéznünk az Rt elnökének 1999. május 27-én az Ellenőrző Testülethez intézett leveléből a következő bekezdést: „A bér- és jövedelemrendszert egyszerűsítő, ugyanakkor az ösztönzést is megtartó megoldások keresését bonyolulttá teszi az érdekvédelmi szervezetek sok szempontból érthető ellenállása és néhány munkaügyi per. Kedvezőtlen jel számunkra, hogy az utóbbi időben a munkaügyi bíróságok gyakorlatilag minden esetben a meglévő helyzetek konzerválása mellett döntöttek. A probléma túlmutat az MR Rt gondjain. Jelzi ezt az is, hogy a jelenlegi Munka Törvénykönyvét a Parlament is

sürgősen fölülvizsgálandónak tartja." A részvénytársaság könyvvizsgálójának fent említett 1999. április 21-i felszólalása is kitért arra, hogy az elsősorban a bér- és a jövedelemrendszert érintő kezelhetetlennek tűnő problémákat és konfliktusokat a vezetés nem tudja felvállalni. Hozzátesszük, hogy ez nemcsak a bér- és jövedelemrendszert, hanem a közszolgálatiság megvalósíthatóságának egészét is érintő probléma, hiszen munkaügyi pert a MR Rt pl. szerkesztőnek a pártatlan tájékoztatás megsértéséért történt felmentésének ügyében is vesztett. A médiatörvényben előírt kötelezettségek és az elnöki pályázatban vállalt feltételek teljesítését az Rt elnöke csak munkaadói jogainak érvényesítésével teljesítheti. Feladatainak egy része bizonyára kellemetlen. A létszámleépítés, a jövedelmi viszonyok átalakíthatóvá tétele, az átszervezés, a közszolgálati arányok és a pártatlanság érvényesítése várható módon ellenállásba ütköznek. Érthető és méltányolható az a törekvés, amely a munkahelyi konfliktusok elkerülésére a munkahelyi hangulat megőrzésére vagy javítására irányult, hiszen a megoldatlan problémák okozta feszültségek a műsorok színvonalában is tükröződhetnek. Az is érthető, ha az elnök nem örül az évekig elhúzódó munkaügyi pereknek, vagy az ezekkel való fenyegetéseknek, különösen ha a kollektív szerződés a munkajogi jogszabályok és a bírói gyakorlat valószínűsítik, hogy pert veszíthet. Éppen ezért tűnik szükségesnek, hogy a közszolgálati médiákban, adott esetben a Magyar Rádióban a médiatörvény általánosan elfogadott elvei érvényesíthetők legyenek.

Az előző bekezdésben foglaltak vonatkoznak a KMSZ összeférhetetlenségi szabályainak érvényesítésére is, amire a Beszámoló 3.1. alfejezete utal, még ha ezek a rendelkezésünkre álló információk szerint 1998-99-ben következetesebben is kerültek végrehajtásra, mint az előző évben.

Az Ellenőrző Testület figyelemmel kísérte az Archiválási Szabályzat hiánya által okozott problémákat és megelégedéssel vette tudomásul, hogy ezt az Rt. vezetője végül is 1999. március 16-án elnöki utasításként kiadta. Reméljük, hogy ezután a nemzeti közkincset képező hangtár kellő védelemben részesül és mind a rádiók visszatekintő műsoraiban, mind a történelemkutatásban, mind az oktatásban kellőképpen és az Rt. részére jövedelmet hozóan hasznosítható lesz.

A Magyar Rádió Rt. a 93/1997.(XI./.) sz. országgyűlési határozat által is szorgalmazott átalakításában, mint azt a könyvvizsgáló már idézett felszólalásában is kifejtette, számos sikert és számos kudarcot könyvelhet el, melyeknek a gazdálkodásra is volt nyereség és veszteség hatásuk. A Beszámoló 2.1. alfejezete szerint a kuratórium az átalakulást lassúnak minősíti. Véleményünk szerint a menedzsment ilyen sommás

megítélése nem indokolt, hiszen a Beszámoló is több pozitív fejleményről tudósít, de ismételten megerősítjük azt amit a – részben a munkajogi tisztázatlanságok miatti – konfliktuskerülésről fentebb írtunk.

Ugyancsak a Beszámoló 2.1. alfejezete említi, hogy az adásokban „meglehetősen sok a műsorkoordinálási, szerkesztési, technikai figyelmetlenség és hiba". Véleményünk szerint ezek száma csökkenthető lenne, ha az Rt. elnöke által szorgalmazott műszaki és informatikai fejlesztés nemcsak a technikai, műszaki munkatársak, hanem a műsorkészítők kellő oktatásával is párosulna.

A Beszámoló 2.3. alfejezete utal a tartósan rögzített szellemi értékek (hangfelvételek) pénzügyi aktiválásának szükségességére. Üdvözöljük, hogy ez az 1998 évi felvételek vonatkozásában megtörtént. Egyet értünk azzal, hogy ennek az archívumban őrzött sok évtizedet felölelő felvételekre is meg kell történnie, bármennyire időigényes és költséges is legyen ez a munka. Szükségesnek tartjuk azonban annak megemlítését, hogy az aktiválás 1999-ben és 2000-ben igen jelentős növekedést idézhet elő az Rt. tőkevagyonában anélkül, hogy ez a gyarapodás a gazdálkodás hatékonyságát minősíthetné (a könyvvitel szempontjából hasonló hatású mint pl. az ingatlan értékemelkedése, anélkül azonban, hogy az eladás útján hasznosítható is lenne).

Nem tudjuk, hogy a Részvénytársaságnak miért kellene törekednie a médiatörvény által meghatározott kereteket jelenleg sem meghaladó reklámidők további csökkentésére (Beszámoló 2.4. alfejezete). Az természetesen vitatható, hogy a közszolgálati rádió sugározzon-e reklámot – ami kétségtelenül nem csupán nemes versenyre késztetheti a kereskedelmi rádiókkal -, de amíg az érvényes médiatörvény erre időkeretet engedélyez, véleményünk szerint arra kell törekednie, hogy ebből maximális bevételre tegyen szert, márcsak az állami költségvetés kímélése céljából is. Kifogásolhatónak tartjuk, hogy a kuratórium ill. elnöksége rendelkezésére bocsátott különben nagyon részletes táblázatokat tartalmazó mérlegbeszámolók, melyek szükségesek ahhoz, hogy a kuratórium a részvénytársaság közgyűlésének jogait az Rtv. 59. § (1) bek. értelmében gyakorolja, az elnökség pedig a részvénytársaság gazdálkodását az Rtv. 66.§ (2) bek. c) pontja szerint ellenőrizze, nem adnak átlátható képet a Magyar Rádió hirdetési tarifájáról, az azokból különböző jogcímeken nyújtott engedményekről, jutalékokból (munkatársaknak is!) a bruttó és nettó reklámbevételek összetételéről, a szponzorálási díjakról, azok esetleges átengedéséről (pénz vagy idő formájában) külső műsorszolgáltatóknak. Természetesen nem állíthatjuk, hogy a reklámbevételekkel

visszaélések történnének, de szükségesnek tartanánk, hogy ezekről az elnökség olyan átfogó és átlátható képet kapjon, hogy a jövőben erről megnyugtatóan nyilatkozhassék az Országgyűlésnek szóló beszámolóiban. Véleményünk szerint a regionális adók – melyeknek fejlesztését a beszámolási időszak nagyon jelentős eredményének tartjuk -, beleértve a Calypso Rádiót is, nagymértékben növelhetnék reklámbevételüket, pl. a hallgatói célcsoportok kellő felmérésén alapuló hirdetői célcsoportok meghatározásával és az azokat megcélzó hatékony akvizícióval.

A fenti, részben kritikus megjegyzések mellett a beszámolási időszakról az Ellenőrző Testületnek az a véleménye, hogy összességében a Közalapítvány teljesíteni tudta azt a feladatát, melyet a médiatörvény rászabott.

Budapest, 1999. május 31.

Dr. Ravasz Károly

Vass Lajos

az Ellenőrző Testület tagjai

Magyar Országgyűlés
Szervezési és Tájékoztatási Főosztály
Irattár-nyilvántartás

Érkezett: 2002 JÚL 22.

Iktatószám: J/680.

Mellékletek: oldal